

Ondersteboven

Een dans en muziek voorstelling van Gaia Gonnelli en Wiebe Gotink

© Saris & den Engelsman (naamsvermelding verplicht)

Lesbrief

Gaia Gonnelli
gaia.gonnelli@gmail.com
[Gaia Gonnelli/Dado facebook](#)

Dansmakers Amsterdam
info@dansmakers.nl
www.dansmakers.nl

**DANS
MAKE
AMSTER
DAM**

FRONTAAL
www.frontaal.com info@frontaal.com

Inhoudsopgave

INLEIDING	3
DE VOORSTELLING	4
EVEN VOORSTELLEN	5
ACHTERGROND INFORMATIE	6
THEMA: DE GEBOORTE	6
INSPIRATIE: MUZIEK EN DANS ONDERSTEBOVEN	6
LESSUGGESTIES	7
ONDERSTEBOVEN: EEN VOORSTELLING ZONDER WOORDEN	7
DANS: JE SPREEKT MET JE LICHAAM	7
MUZIEK: JE SPREEKT MET MELODIEËN, KLANKEN EN OOK GELUIDEN	7
OPDRACHTEN	8
OPDRACHT 1: GELUIDEN	8
OPDRACHT 2 : STOP DANS MET GELUIDEN	9
NA DE VOORSTELLING	10
HET GESPREK NA HET ZIEN VAN DE VOORSTELLING	10
NAAR HET THEATER/EEN VOORSTELLING KIJKEN	11
THEATERREGELS	11

Inleiding

Geachte docent,

Binnenkort gaat u met uw leerlingen naar de voorstelling Ondersteboven. Een dans en muziek voorstelling voor kinderen vanaf 2 tot met 6 jaar. Hierbij treft u het educatiemateriaal aan dat aansluit bij de voorstelling in de vorm van een lesbrief. Deze lesbrief is gemaakt om u te steunen bij het voorbereiden en het verwerken van de voorstelling 'Ondersteboven'.

Er is voor iedereen wat wils: achtergrondinformatie, dans en muziek opdrachten en gespreksvragen. Voor het uitvoeren van een aantal opdrachten verwijs ik in deze lesbrief naar twee muziek files en naar een blad met illustraties. De muziek wordt via e-mail naar u doorgestuurd. Mocht u het niet kunnen ontvangen, dan kunt u direct met mij contact nemen gaia.gonnelli@gmail.com

Gebruik de lesbrief zoals u zelf wilt en breng die dingen aan de orde waar uw interesse en de interesse van de kinderen naar uitgaat.

Via de volgende link kunt u een korte trailer zien van de voorstelling Ondersteboven: [trailer Ondersteboven](#). Wanneer de link niet opent, kunt u het volgende adres in uw internetbalk typen om de trailer te bekijken: <http://vimeo.com/94452931>.

Wij wensen u en de kinderen veel plezier.

Graag tot binnenkort,

Gaia Gonnelli/Dado en Wiebe Gotink

De voorstelling

© Saris & den Engelsman (naamsvermelding verplicht)

In de voorstelling 'Ondersteboven' laten danseres/choreograaf Gaia Gonnelli en musicus Wiebe Gotink het publiek de rijkdom van beweging en klank ervaren. Wiebe Gotink tovert op mysterieuze wijze muziek tevoorschijn uit metalen staven, belletjes, de danseres en zelfs een neus. Muziek en dans brengen elkaar tot leven.

*'Het kloppen van een hart. Een hand opent en
Sluit zich. Zacht hoor je het ritme van een trommel.
Een kinderliedje. Plotsklaps een sprong in de lucht.
Een draai. Geluid zwelt aan en mondt uit in een
Swingende dans.
Kunnen handen vliegen als een vlinder?
Kunnen armen slapen, voeten lachen?
Kan een trommel huilen?'*

Concept, choreografie Gaia Gonnelli i.s.m. Wiebe Gotink **Dans** Gaia Gonnelli **Muziek & uitvoering** Wiebe Gotink **Repetitor / understudy** Katerina Dietzova **Kostuums** Arlette Muschter **Artistiek advies** Wies Bloemen, Ingrid Wolff **Lichtontwerp** Ellen Knops **PR** Lisette Brouwers, RVCC | Rinske Verdult
communicatie in cultuur **Productie** Sanne Wichman **Techniek** Natasja Giebels **Fotografie** Diana Blok
Coproductie Dansmakers Amsterdam, Stichting Dado | Gaia Gonnelli **Met dank aan** Danstheater AYA,
Festival 2 Turven Hoog **Ondersteund door** Dansmakers Amsterdam, Gemeente Amsterdam, VSB fonds,
Amsterdams Fonds voor de Kunsten, Europese Commissie en Small Size, big citizens en het Fonds
Podiumkunsten

Even voorstellen

© Saris & den Engelsman (naamsvermelding verplicht)

De voorstelling 'Ondersteboven' is een voorstelling met dans en muziek. De dans is gemaakt door de choreograaf/danseres Gaia Gonnelli. De muziek door musicus en componist Wiebe Gotink.

Voordat u met de kinderen dieper op de voorstelling ingaat, is het een idee om de kinderen te vertellen wat de woorden **Choreografie, choreograaf en componist** betekenen.

Een **choreograaf** is diegene die de dans bedenkt, ontwerpt.

De **choreografie** zijn de dansbewegingen en de passen die de choreograaf in zijn dansvoorstelling verwerkt.

Een **componist** is iemand die muziek bedenkt en opschrijft zodat het later opnieuw gespeeld kan worden.

Gaia Gonnelli is de choreograaf van de voorstelling 'Ondersteboven'. Gaia heeft de choreografie bedacht en in deze voorstelling danst ze zelf. Zij komt uit Italië, maar ze kwam naar Nederland om te leren dansen. Zij spreekt heel goed Nederlands, maar liever spreekt ze de taal van het lichaam.

Wiebe Gotink heeft de muziek voor 'Ondersteboven' gecomponeerd/bedacht. Wiebe componeert zijn eigen muziek en speelt ook allerlei instrumenten, zoals piano, melodica, trommel en xylofoon. Hij kan ook heel goed zingen. Verder kan hij in 'Ondersteboven' op mysterieuze wijze muziek tevoorschijn toveren uit metalen staven, belletjes, de danseres en zelfs een neus.

Achtergrond informatie

Thema: de geboorte

Zoals een embryo zich in de baarmoeder ontwikkelt tot een baby en een kind in de eerste levensjaren leert kruipen, lopen en praten, zo komt in 'Ondersteboven' het lichaam van de danseres langzaam tot leven. In het ontdekken van de ademhaling, het bewegen van de vingers, tenen, ledematen en de rest van haar lichaam, gaat Gaia (de danseres) op zoek naar de mogelijkheden, controle en beheersing van haar lijf. In haar zoektocht ontmoet Gaia haar tegenspeler in Wiebe, de muzikant, die op zijn beurt op ontdekkingsreis is in de wereld van klanken. Bij deze ontmoeting ontstaat een dialoog tussen muziek en dans.

Inspiratie: muziek en dans ondersteboven

Muziek en geluid zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. Datzelfde geldt voor beweging en dans. De manier waarop ze bij elkaar horen en elkaar beïnvloeden is een belangrijke inspiratiebron geweest bij het maken van 'Ondersteboven'. In de voorstelling leidt de muziek van Wiebe en de klanken die hij tevoorschijn tovert ertoe dat Gaia in haar zoektocht nieuwe bewegingsmogelijkheden ontdekt.

Daarnaast wordt Wiebe geïnspireerd om nieuwe klanken te maken en nieuwe instrumenten te gebruiken door de bewegingen die hij Gaia ziet maken. Er ontstaat op deze manier een interactie tussen de dans en de muziek waarbij eerst de muziek de leidende rol heeft en daarna de dans. Zo worden de rollen van muziek en dans constant in de voorstelling omgedraaid: muziek en dans *Ondersteboven* dus.

Lessuggesties

Ondersteboven: een voorstelling zonder woorden

'Ondersteboven' is een voorstelling met dans en muziek. Het speciale aan deze voorstelling is dat de muziek niet uit een Cd-speler komt maar live gespeeld wordt door een musicus. Dansers en musici vertellen allebei hun verhaal zonder woorden, dansers met hun lichaam, musici met muziek en geluid.

U kunt de kinderen voorbereiden op het zien van een non verbale voorstelling door vooraf met hen een gesprek aan te gaan over lichaamstaal/dans en muziek/geluiden.

Dans: je spreekt met je lichaam

Dans begint bij de taal van het lichaam. Een taal die wij aldoor spreken en verstaan, zonder dat we ons ervan bewust zijn. In het dagelijks leven gebruiken wij ook lichaamstaal: iemand die vrolijk is springt van blijdschap in de lucht, iemand die verdrietig is laat zijn hoofd hangen en kijkt naar de grond.

Dansbewegingen zijn bewuste bewegingen. Dansers drukken precies uit, wat ze met hun lichaam willen vertellen. Ze kunnen hiermee een sfeer of emotie oproepen. Strakke bewegingen roepen bijvoorbeeld een andere sfeer op dan vloeiende bewegingen. Op deze manier vertellen dansers hun verhaal zonder woorden: ze gebruiken lichaamstaal.

Bespreek met de kinderen wat voor lichaamstaal wij bij bepaalde emoties gebruiken. Geef daarna een aantal opdrachtjes aan de hele groep. Hoe zien we eruit als we:

- Allemaal verdrietig zijn
- Allemaal blij zijn
- Allemaal boos zijn
- Wat kun je zelf nog bedenken...

Bespreek met de kinderen hoe hun lichaamstaal eruit zag. Laat een aantal kinderen (die dat willen) voordoen hoe hun bewegingen eruit zagen. De kinderen kunnen op deze manier zich bewust worden dat woorden niet altijd nodig zijn en dat wij heel snel aan lichaamstaal herkennen hoe iemand zich voelt.

Ook kunt u het met de kinderen over gebaren hebben die wij in het dagelijkse leven gebruiken. Bijvoorbeeld:

Welke gebaar maak je als je iets heel lekker vindt? Of als je wilt dat iedereen stil is? Welke andere gebaren gebruiken wij nog meer dagelijks?

U kunt hier met de kinderen ook een raadspelletje van maken. Eén leerling beeldt een situatie uit, de rest van de kinderen raadt wat het is. Vooraf kunt u zelf een aantal opdrachtjes bedenken en de kinderen geven als ze zelf niets kunnen bedenken. Dit kunt u ook doen met gebaren uit het dagelijks leven. Opdrachtjes kunnen zijn: je eet een sappige peer, je laat de hond uit, je leest een boek, je vindt iets heel erg lekker, enz.

Muziek: je spreekt met melodieën, klanken en ook geluiden

Musici gebruiken, net als dansers, geen woorden, maar vertellen hun verhaal via de muziek. Hierbij een aantal suggesties om een gesprek over muziek met de kinderen te voeren:

- Wat is muziek? Hoe maak jij muziek?
- Welke instrumenten kennen jullie?
- Wat doe jij als muziek hoort?
- Kan het lichaam ook een instrument zijn?

Laat bij de laatste vraag kinderen experimenteren met geluiden van het lichaam: handen klappen, tikken met de vingers, handen wrijven enzovoort.

Alle kinderen weten wat muziek is. Het is leuk om hen na te laten denken of bijvoorbeeld geluiden ook muziek zouden kunnen zijn.

Na het gesprek kunt u de volgende opdrachten met de kinderen uitvoeren.

Opdrachten

Opdracht 1: Geluiden

Benodigheden: bijlage met plaatjes en muziek filemap 'Geluiden'. Elke geluid heeft een naam: wind, schapen, fotoklik enzovoort.

Dit opdracht is verdeeld in 3 delen:

Deel 1: luisteren en associëren

Geef elke kind blad met de plaatjes. Zet de muziek aan. Laat de kinderen de geluiden luisteren. Een geluid per keer.

Vraag aan de kinderen:

- Welk plaatje denk je dat er bij dit geluid past? Laat verschillende kinderen een antwoord geven. Er zijn geen foute antwoorden. Iedereen heeft zijn eigen associatie. Er zijn meer plaatjes dan geluiden. (zie ook deel 2)

Deel 2: Kijken en verzinnen

Laat de kinderen naar de plaatjes kijken.

Vraag aan de kinderen:

- Welk geluid denk je dat er bij dit plaatje past? Laat de kinderen het geluid verzinnen, met hun stem of met objecten. Hier is ook van belang dat u benadrukt dat ieder kind bij elke plaatje een eigen geluid mag verzinnen.

Deel 3: luisteren en bewegen.

Dit deel van de opdracht kunt u in de klas uitvoeren maar ook in de gymzaal of speelzaal.

Ga met de kinderen een grote kring maken. Zet de muziek aan.

Vraag aan de kinderen:

- Welke beweging vind je goed bij dit geluid passen? Als de kinderen geen beweging willen voordoen, zet dan de muziek aan en ga met alle kinderen op de geluiden bewegen.

Opdracht 2 : Stop dans met geluiden

Ik raad aan om deze opdracht tijdens de gym uren uit te voeren in de speelzaal.

Benodigdheden: muziek file 'Stopdans'

Als u genoeg ruimte heeft (in de gymzaal), geeft u de kinderen een eigen plek, verspreid door de zaal. Gebruik een stip of iets anders om de eigen plek van elk kind te markeren. Leg de kinderen uit dat als er muziek klinkt, ze lekker kunnen bewegen en dansen door de zaal.

Als ze plotseling het geluid van de fotocamera (fotoklik) horen moeten ze stoppen (freeze). Na de fotoklik klinken telken nieuwe geluiden. De kinderen mogen dan een eigen beweging maken die bij het geluid past. Als de bel klinkt dan gaat de muziek weer verder en mogen de kinderen weer vrij door de ruimte dansen en bewegen. Net als bij stopdans.

Na de voorstelling

Het gesprek na het zien van de voorstelling

Na het zien van de voorstelling is het belangrijk om met de kinderen over de voorstelling te praten. Op deze wijze leren de kinderen hun ervaringen, ideeën en emoties te verwoorden en te delen met elkaar. Ieder kind kijkt en ervaart de voorstelling op een andere manier. Die eigenheid mag er zijn! Als de kinderen na afloop hun ervaringen niet kunnen verwoorden betekent dit niet dat de voorstelling ze niet geraakt heeft. Een voorstelling communiceert vaak op een ander niveau met kinderen dan ze gewend zijn.

Hierbij een aantal vragen die u de kinderen kunt stellen:

- Wat heb je gezien?
- Wat vond je grappig?
- Als je terug denkt aan de voorstelling welk moment zie je dan voor je?
- Waar deed de voorstelling je aan denken?
- Waar ging de voorstelling over? Heb je een verhaal kunnen ontdekken?
- Wat waren de dansers van elkaar (vrienden, broer/zus.....)?
- Welke naam zou jij de voorstelling geven?
- Hoe begon de voorstelling?
- Hoe eindigde de voorstelling?
- Wat voor kleren had de danseres aan en vond je dat mooi?
- Wat stond er allemaal op het toneel en hoe werd dat gebruikt?

Naar het theater/ een voorstelling kijken

© Saris & den Engelsman (naamsvermelding verplicht)

Naar het theater gaan/ een voorstelling bezoeken is voor kleuters een spannende gebeurtenis. Voor sommige kinderen en ouders/begeleiders zal het theater/voorstelling bezoek er niet vaak van komen. Voor die kinderen zijn de regels in het theater wellicht onbekend. Daarom is het belangrijk om kinderen voor te bereiden op het theater/voorstellingbezoek zodat zij weten wat hen te wachten staat. Om een bezoek aan een voorstelling zo prettig mogelijk te laten verlopen staan hieronder een aantal regels.

Theaterregels

- Iedereen moet op tijd aanwezig zijn
- Voordat de kinderen de zaal binnen gaan moeten de schoenen uit. Na de voorstelling worden de kinderen in groepjes op het podium uitgenodigd. Hierover volgt op de dag zelf een korte uitleg.
- Alle mobiele telefoons staan helemaal uit (volwassenen)
- Jassen en tassen mogen niet mee de zaal in.
- Iedereen gaat zo dicht mogelijk bij het speelvlak zitten.
- Commentaar en reacties tijdens de voorstelling zijn welkom en horen bij de spontaniteit van jonge kinderen. Het is wel belangrijk dat u de kinderen laat beseffen dat in een theatervoorstelling 'echte mensen' spelen. Die horen en zien alles wat het publiek doet. Dat is heel anders dan bijvoorbeeld in een film op TV. Dus: commentaar en reacties zijn welkom, maar wel zachtjes.
- Er mogen geen consumpties mee de zaal in.
- Iedereen moet tijdens de voorstelling in de zaal op zijn plek blijven zitten (het is aan te bevelen om de kinderen vooraf naar het toilet te laten gaan).
- Na een voorstelling applaudisseren we met zijn allen.

**Wij wensen u veel plezier!
Tot binnenkort in het theater of bij u op school!**